

1956
151

АРХИВ

18 = 19

М. Ф. АХУНДОВ адына
Азәрбайчан Республика Үмуми китабханасы
(Мә'лумат-библиография шө'бәси)
Азербайджанская Республиканская Публичная библиотека
им. М. Ф. АХУНДОВА
(Справочно-библиографический отдел)

1956

016: 894.362.09

151

АРХИВ

292

СӘМӘД ВУРГУН

(Анадан олмасынын 50 иллийи мунасибәтилә)

САМЕД ВУРГУН

(К 50-летию со дня рождения)

ЯДДАШ—ПАМЯТКА

БАКЫ—1956—БАКУ

76834

8878

СЭМЭД ВУРГУН
(1906)

М. Ф. Ахундов адын
Азербайжан Республикасынын
ҮМУМИ ИИТААХАНАСИ

СЭМЭД ВУРГУН

Сәмәд Вурғун мүасир Азәрбайчан поэзиясынын вә эләчә дә Үмум Иттифаг совет әдәбийятынын көркәмли нүмайәндәләриндән биридир.

Сәмәд Вурғун Юсиф оғлу Вәкилов 1906-чы илдә Газах районунун Гырах Салаһлы кәндиндә анадан олмушдур. Сәмәд кәнд ибтидаи мәктәбини битирдикдән сонра 1918-чи илдә аиләси илә бирликдә Газаға көчмүш, орада педагожи техникумунда охумушдур. О, 1920-чи илдә Ленин комсомолу сыраларына дахил олмушдур.

1924-чү илдә педагожи техникумуну битириб, Газах, Кировабад, Губа районларында мүәллимлик әтмишдир.

Шаир чох кәнч яшларындан шеир язмага башламышдыр. «Чаванлар» адлы илк шеири 1924-чү илдә Тифлиسدә чыхан «Ени фикир» гәзетиндә чап олунмушдур.

1929-чу илдә шаир өз билийини артырмаг үчүн Москва Дөвләт Университетинин дил вә әдәбийят факултәсинә дахил олмуш, ики ил сонра али мәктәб һәчминдә имтаһан вериб Ленин адына Азәрбайчан Дөвләт Педагожи Институтунун аспирантурасында охумушдур.

1930-чу илдән ә'тибарән Сәмәд Вурғунун «Шаирин анды» (1930) «Фанар» (1932), «Көнүл дәфтәри» (1934), «Шеирләр» (1935), «Азад илһам» (1939), «Сәадәт нәғмәси» (1940), «Истигбал тәранәси» (1937) вә с. ени-ени шеир китаблары бир-биринин ардынча нәшр эдилир. Сон илләрдә Азәрбайчан Дөвләт Нәшрийяты шаирин үч чилдән ибарәт «Сечилмиш әсәрләри»ни вә айрылыгдә «Драм әсәрләри»ни чапдан чыхармышдыр.

1934-чү илдә Сәмәд Вурғун Азербайчан Совет язычылары Иттифагынын Биринчи гурултайында язычылар Иттифагынын идарә һей'әтинә үзв вә иттифагын мәс'ул катиби сечилмишдир. ССРИ язычылар Иттифагынын Биринчи гурултайында исә о, ССРИ Язычылар Иттифагынын идарә һей'әтинә үзв сечилмишдир.

1938-чи илдә Сәмәд Вурғун мәшһур «Вагиф» п'есини язмыш вә буна көрә она Сталин мүкафаты лауреаты ады верилмишдир.

1939-чу илдә «Ханлар» п'есини язмышдыр.

1942-чи илдә яздығы «Фәрһад вә Ширин» п'есинә көрә шаирә икинчи дәфә Сталин мүкафаты верилмишдир.

Әдәбийят вә инчәсэнәт сәһәсиндәки хидмәтләринә көрә Сәмәд Вурғун ики дәфә Ленин ордени, Гырмызы Әмәк Байрағы, Шәрәф нишаны орденләри вә медалларла тәлтиф олунамүш, 1945-чи илдә она әмәкдар инчәсэнәт хадими ады верилмишдир, һаман илдә Азербайчан ССР Әлмләр Академиясынын һәгиги үзвү сечилмишдир.

Азербайчан ССР Али Советинин Рәясәт һей'әтинин 23 январ 1956-чы ил фәрманына әсасән Сәмәд Вурғуна Азербайчан ССР Халг шаири Фәхри ады верилмишдир.

Сәмәд Вурғун һазырда Азербайчан ССР Әлмләр Академиясы президентинын мүавини вәзифәсиндә чалышыр.

Ичтимаийәтимиз Азербайчан Совет әдәбийятынын инкишафы сәһәсиндәки бөйүк хидмәтләрини гиймәтләндирәрәк Сәмәд Вурғунун анадан олмасынын 50 иллийини гейд әдир.

М. Ф. Ахундов адына Азербайчан Республика Үмуми китабханасынын тәртиб этдийи бу яддаш шаирин әсәрләринин гыса сияһисиндән ибарәтдир.

ӘСӘРЛӘРИ

Сечилмиш әсәрләри. Үч чилддә. 1-чи чилд. Бақы, Азәрнәшр, 1954. 308 сәһ.

Сечилмиш әсәрләри. Үч чилддә. 2-чи чилд. (Шеирләр). Бақы, Азәрнәшр, 1954. 211 сәһ.

Сечилмиш әсәрләри. Үч чилддә. 3-чү чилд. (Драма-лар). Бақы, Азәрнәшр, 1955. 404 сәһ.

Айын әфсанәси. (Айбәниз). Бақы, Азәрнәшр, 1951. 24 сәһ.

Достлуг һәдийәси. (Шеир). Әзиз достум вә гәләм йолдашым Осман Сарывәллинин 50 иллик юбилейи мүнасибәтилә). «Коммунист» гәзети, 1955, 20 декабр.

Драм әсәрләри. («Вагиф», «Ханлар», «Фәрһад вә Ширин»). Бақы, Азәрнәшр, 1955. 404 сәһ.

Дүнянын хәритәси. (Шеирләр вә поэмалар). Бақы, Азәрнәшр, 1951. 143 сәһ.

Заманын байрагдары. (Поэма). Бақы, Ушагкәнчнәшр, 1954, 48 сәһ.

Истигбал тәрәнәси. Бақы, Азәрнәшр, 1947. 384 сәһ.

Марш. (Маһны). Мусигиси Ү. һачыбәйовундур. «Азәрбайчан кәнчләри» гәзети, 1955, 24 апрел.

Мәнә белә сөйләйирләр. (Гызыл Әскәр китабханасы). Бақы, Азәрнәшр, 1943, 12 сәһ.

Мәним андым. (Шеирләр). Бақы, Ушагкәнчнәшр, 1950. 128 сәһ.

Муган. (Шеирләр). Бақы, Азәрнәшр, 1949. 112 сәһ.

Сәадәт уғрунда. Бақы, Азәрнәшр, 1942. 100 сәһ.

Талыстан. Бақы, Азәрнәшр, 1944. 10 сәһ.

Яда сал мәни. (Шеир). (Ашыг Шәмширә). «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети 1956, 22 январ.

С. ВУРҒУНУН ТӘНГИДИ МӘҒАЛӘЛӘРИ

Совет поэзиясы. (Совет язычыларынын үмумиттифаг гурултайында әләвә мәрүзә). «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1955, 1, 8 январ,

Сүлһү мүдафиә эдән мэдәнийәт хадимләринин Умумдүня конгреси һаггында. Бақыда 1948-чи илдә охунмуш ачыг мүһазирә. Бақы, Азәрбайчан ССР Сияси вә Элми биликләри интишар этдирән чәмийәтин нәшри, 1948, 34 сәһ, (Азәрбайчан ССР Сияси вә Элми биликләри интишар этдирән чәмийәт).

ҺӘЯТ ВӘ ЯРАДЫЧЫЛЫҒЫ ҺАГГЫНДА

Шаир Сәмәд Вурғуна Азәрбайчан ССР Халг шаири фәхри ады верилмәси һаггында Азәрбайчан ССР Али Советинин фәрманы. 23 январ 1956-чы ил. «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети 1956, 29 январ.

Шаир Сәмәд Вурғунун (Сәмәд Юсиф оғлу Вәкиловун) Ленин ордени илә тәлтиф әдилмәси һаггында ССРИ Али Совети Рәясәт һей'әтинин фәрманы. 24 март 1956-чы ил. «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1956, 25 март.

Ағаев Ә. Бөйүк халг шаири. (С. Вурғунун анадан олмасынын 50 иллик юбилейи гаршысында) «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1956, 25 март.

Ағаев, Ә. Кениш бәдии үмүмиләшдирмә йолларында. (С. Вурғунун «Заманын байрагдары» поэмасы һаггында). «Азәрбайчан» журналы, 1954, № 2, сәһ. 152—158.

Ваһабзадә, Б. Сәмәд Вурғун поэзиясында совет вәтәнпәрвәрлийи. «Азәрбайчан» журналы, 1955, № 6, сәһ. 121—132.

Ваһабзадә, Б. Сәмәд Вурғунун поэзиясында сәнәткарлыг. (Бә'зи гейдләр). «Азәрбайчан кәнчләри» гәзети 1955, 10 апрел.

Вәлиев, М. Сәмәд Вурғун бейнәлхалг иртичаа гаршы. «Ингилаб вә мэдәнийәт» журналы, 1951, № 9, сәһ. 130—139.

Әскәров, М. Ә. Әдәбийятымызда Ханлар образы «Әдәбийят гәзети» 1952, 16 октябр.

Сарывәлли, О. Сәмәд Вурғунун үч поэмасы һаггында («Ленинин китабы», «Зәнчинин арзулары», «Заманын байрагдары»). «Коммунист» гәзети, 1954, 6 феврал.

Сәмәд Вурғун Юсиф оғлу Вәкилов. (ССРИ Али советинә депутатлығы намизәд). «Коммунист» гәзети, 1954, 3 март.

Һүсейнов, Әһәд. Бөйүк идеялар шаири. (С. Вурғун һаггында) «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1954, 20 феврал.

Хәлилов, П. «Зәнчинин арзулары». «Ингилаб вә мэдәнийәт» журналы, 1949, № 8, сәһ. 169—171.

Хәлилов, П. Сәмәд Вурғунун әсәрләри. (1954-чү илдә Азәрнәшр тәрәфиндән бурахылмыш әсәрләринин I—II һиссәләри һаггында). «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1955, 30 июл.

Хәлилов, П. Ше'римиз өн атәш хәттиндә. (С. Вурғунун «Авропа хәтирәләри» шеирләри һаггында). «Азәрбайчан кәнчләри» гәзети, 1951, 2 феврал.

Хәндан, Ч. Чәнуб шеирләри. (С. Вурғунун анадан олмасынын 50 иллик юбилейи гаршысында) «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1956, 25 март.

Чәфәров, М. Көзәл бир ән'әнә һаггында. «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1953, 28 ноябр.

Чәфәр, М. Совет Азәрбайчанынын халг шаири (С. Вурғунун «Азәрбайчан ССР халг шаири» ады алмасы мүнасибәтилә). «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1956, 29 январ.

Шаирин почтасындан. (С. Вурғуна көндәрилән мәктублар һаггында). «Азәрбайчан кәнчләри» гәзети, 1954, 24 феврал.

* * *

Шәмшир-Ашыг. Билирик шеирдә бир маяг сәни. (Шеир). «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1956, 22 январ.

Шәмшир-Ашыг. Хош кәлмисән. (Шеир). «Әдәбийят вә инчәсэнәт» гәзети, 1956, 22 январ.

Һүсейнзадә, һүсейн. Севимли шаирә. (Сәмәд Вурғуна халг шаири ады верилмәси мүнасибәтилә). «Коммунист» гәзети, 1956, 8 феврал.

САМЕД ВУРГУН

Самед Вургун Юсиф оглы Векилов, народный поэт и драматург, родился в 1906 году в селении Салахлы, Казахского района Азербайджанской ССР. Учился Самед Вургун в учительской семинарии, после окончания которой, в течение нескольких лет, преподавал в сельских школах. В 1929 году, для продолжения образования Самед Вургун поступил в Московский Государственный университет, а затем перешел в аспирантуру Азербайджанского государственного научно-исследовательского института языка и литературы.

Литературная деятельность Самеда Вургуня началась в 1924 году.

Поэтическое творчество поэта глубоко народно, отмечено высокой идейностью и страстностью. В нем широко и ярко отражено социалистическое строительство Азербайджана, богатая природа советской страны, патриотизм советских людей, братская дружба народов, раскрепощение женщины.

В стихотворении «Азербайджан» (1935 г.), одном из популярнейших в народе произведений, Самед Вургун воспевает богатство и красоту освобожденной родины, радостный труд своего народа. Эта тема социалистического возрождения азербайджанского народа в братской семье народов СССР—одна из главных в творчестве поэта.

В годы Великой Отечественной войны Самед Вургун создал ряд стихотворений, проникнутых патриотизмом, уверенностью в победе советского народа над врагом,

жгучей ненавистью к фашистским захватчикам. («Слово поэта», «Русской армии», «Встреча с Москвой» и др.).

Среди поэм Самеда Вургуня наиболее значительные: поэма «Читая Ленина», где автор с любовью воспевает триумф великих ленинских идей во всем мире и «Мугань», проникнутая величественной романтикой социалистического труда—поэма о том, как преобразилась муганская степь.

Встает Мугань другая,

Мугань в алмазах, в роскоши садов...

Ряд стихотворений и поэм Самеда Вургуня посвящен теме борьбы за мир, разоблачению англо-американских поджигателей новой войны. Особенно выделяются поэмы «Негр говорит» и «Кресло смерти». Поэма «Негр говорит»—это пламенная речь негра с трибуны конгресса сторонников мира, выражающая непреклонную волю народов остановить поджигателей войны: «И если даже океан взревет и встанет на дыбы, не дрогнет наша правда и мы с дороги не свернем»...

Драматическое творчество Самеда Вургуня посвящено главным образом историческим темам.

В 1938 г. Самед Вургун выступил с первой своей народно-героической драмой «Вагиф». Главный герой пьесы Вагиф—поэт-патриот, мыслитель и гуманист 18 века, ставший во главе защитников родины против иранских поработителей. Произведение проникнуто духом подлинного патриотизма.

В основе пьесы «Фархад и Ширин», написанной по мотивам поэмы Низами «Хосров и Ширин»,—лежат идеи патриотизма, защиты отечества от иноземных захватчиков. Классическая тема, использованная драматургом, получила истолкование созвучное нашей эпохе. На первом плане в драме показана не любовь Фархада и Ширин, а борьба Фархада и его воинов против иноземных

поработителей. Оба произведения удостоены Сталинской премии.

В пьесе «Ханлар» («Восходит солнце») драматург с волнением раскрывает страницы героической революционной борьбы бакинского пролетариата в 1907 году. Самед Вургун также выступает с публицистическими и литературно-критическими статьями.

Важное значение имеют переводы Самеда Вургуна. Им переведены на азербайджанский язык «Евгений Онегин» А. С. Пушкина, поэмы «Девушка и смерть» М. Горького, «Лейли и Меджнун» Низами и отдельные главы «Витязя в тигровой шкуре» Ш. Руставели.

Самед Вургун, действительный член Академии наук Азербайджанской ССР, заслуженный деятель искусств Азербайджанской ССР, Депутат Верховного Совета.

За выдающиеся заслуги в развитии советской литературы и театра Самед Вургун награжден двумя орденами Ленина и другими орденами и медалями.

24 января 1956 г. Самеду Вургуну присвоено почетное звание народного поэта Азербайджанской ССР.

ПРОИЗВЕДЕНИЯ С. ВУРГУНА

Избранное. (Стихи. Поэмы. Пьесы). Авториз. пер. с азербайдж. М., Госполитиздат, 1952. 416 с. 1 л. портр.

Избранное. Пер. с азербайдж. М., «Сов. писатель», 1949. 264 с.

Избранные произведения. Пер. с азербайдж. (Вступит. статья: А. Деев. — «Поэзия Самеда Вургуна». с. 3—12) М., Гослитиздат, 1948. 456 с.

Поэмы и стихи. Пер. с азербайдж. М., «Сов. писатель», 1950. 239 с.

Пою коммунизм. Стихи и поэмы. Баку, Азернешр, 1950. 84 с.

Пьесы. (Вступит. статья М. Гусейна). М., «Искусство», 1950. 260 с. 1 л. портр.

Знаменосец века.—(Читая Ленина.—Негр говорит). Поэмы. (Пер. с азербайдж.) Баку, Азернешр, 1954. 68 с.

Восходит солнце... (Ханлар). Драм. поэма в 3-х д. 10-ти карт. Пер. с азербайдж. П. Антокольского. М.-Л., Детгиз, 1952. 88. с.

Весенние думы. (Стихи). Пер. И. Оратовский.—«Лит. Азербайджан», 1953, № 3, с. 26—27.

Гимн партии. (Стихи.—«Лит. Азербайджан», 1956, № 2, с. 7—8.

Три стихотворения: Я не спешу.—Телогрейка.—Поэт, как рано постарел ты...—«Бак. рабочий», 1956, 24 янв.

КРИТИЧЕСКИЕ СТАТЬИ С. ВУРГУНА

За большую, подлинно народную литературу. Перед Вторым съездом советских писателей Азербайджана.—«Бак. рабочий», 1954, 14 апр.

Советская поэзия. (Содоклад С. Вургуна на Втором съезде советских писателей)—«Лит. газета», 1954, 17 дек.

ЛИТЕРАТУРА О С. ВУРГУНЕ

Указ Президиума Верховного Совета Азербайджанской ССР о присвоении почетного звания Народного поэта Азербайджанской ССР—поэту Самеду Вургуну.—«Бак. рабочий», 1956, 24 янв.

Вургун, С.—В кн.: Большая Советская Энциклопедия. 2-е изд., т. 9, с. 406—407.

Биографическая справка. (Самед Вургун)—В кн.: Вургун, С. Избранное. М., Гослитиздат, 1952, с. 415—416.

Мейльман, М. Н.—Азербайджанская советская литература в русских переводах. Рекомендательный библиографический указатель. Баку, Азербайдж. Республ. публичная б-ка им. М. Ф. Ахундова, 1955, с. 20—21.

Тәртиб эдэнлэри: Ш. М. Эфэндиева вэ В. А. Цитовин
Редакторлары: Н. Насанов вэ М. Н. Мейлман.
Составители: Ш. М. Эфэндиева и В. А. Цитович
Редактора: Г. Гасанов и М. Н. Мейльман

Чапа имзаланмыш 6/IV-1956-чы ил. Чап вэрэги $\frac{3}{4}$

ФГ 04657

Сифариш № 344

Тиражы 500

---

3 №-ли мэтбээ, Бақы

2

Пулсуз—Бесплатно

1956

151

1956

151